

De fleste sejlere, som skal sydover "til smørret smelter", finder sig et godt udgangspunkt på Den Engelske Sydkyst, som f.eks. Falmouth, hvor de kan ligge og vente på et godt vejrvindue. Andre vælger at tage udgangspunkt i Brest, der ligger lige nord for selve Biscayen. Herfra sigter de på La Coruña på Spaniens nordvestlige hjørne og kommer dermed hurtigt et hug sydover – men går glip af fantastiske Sydbretagne.

BISCAYEN

Den vilde vest side af Belle Île

Bretagnes regionalflag ved siden af det franske flag. Det kaldes Gwenn-ha-du, hvilket betyder hvid og sort på bretonsk.

Husnummerskilt på Île Tudy.

INDENOM

Vi havde på forhånd valgt at ville tilbringe en sæson i Sydbretagne og sejle til mange af de fine havne og byer, som ligger inde i bugten. Biscayen er jo berøgt for sit dårlige vejr, men det vejr når tydeligvis ikke langt ind i bugten, for vi havde fantastisk vejr – skønne sejlads og oplevelser i verdensklasse.

Fra Irland krydsede vi over til Scilly øerne og videre til L'Aberwrach. Derfra var der ikke langt til Brest og Camaret-sur-Mer, som var vores udgangspunkt. I Camaret-sur-Mer blev vi bordet af den franske kystvagt, som ville se bevis på at moms var betalt, og tjekke at vi ikke havde flygtninge om bord. Udover en hurtig gennemgang af båden og godkendelse af vores papirer, foreslog de os at vi ikke måtte gå glip af Île de Seine – øen som udgør yderpunktet for den berømte Raz de Seine, hvor det gælder om at have styr på tidevandet og i hvert fald

om ikke at sejle gennem med vind over strøm. Efter en herlig sejlads sydover lagde vi os for anker ud for Audierne, mens vi ventede på det gunstigste tidspunkt for afsejling. Da havneværten kom forbi, for at opkræve ankerpenge, kunne han samtidig fortælle at vi var budt på ankerdramovre hos Steen og Irene på "Ocean" af Aalborg. Så hyggeligt.

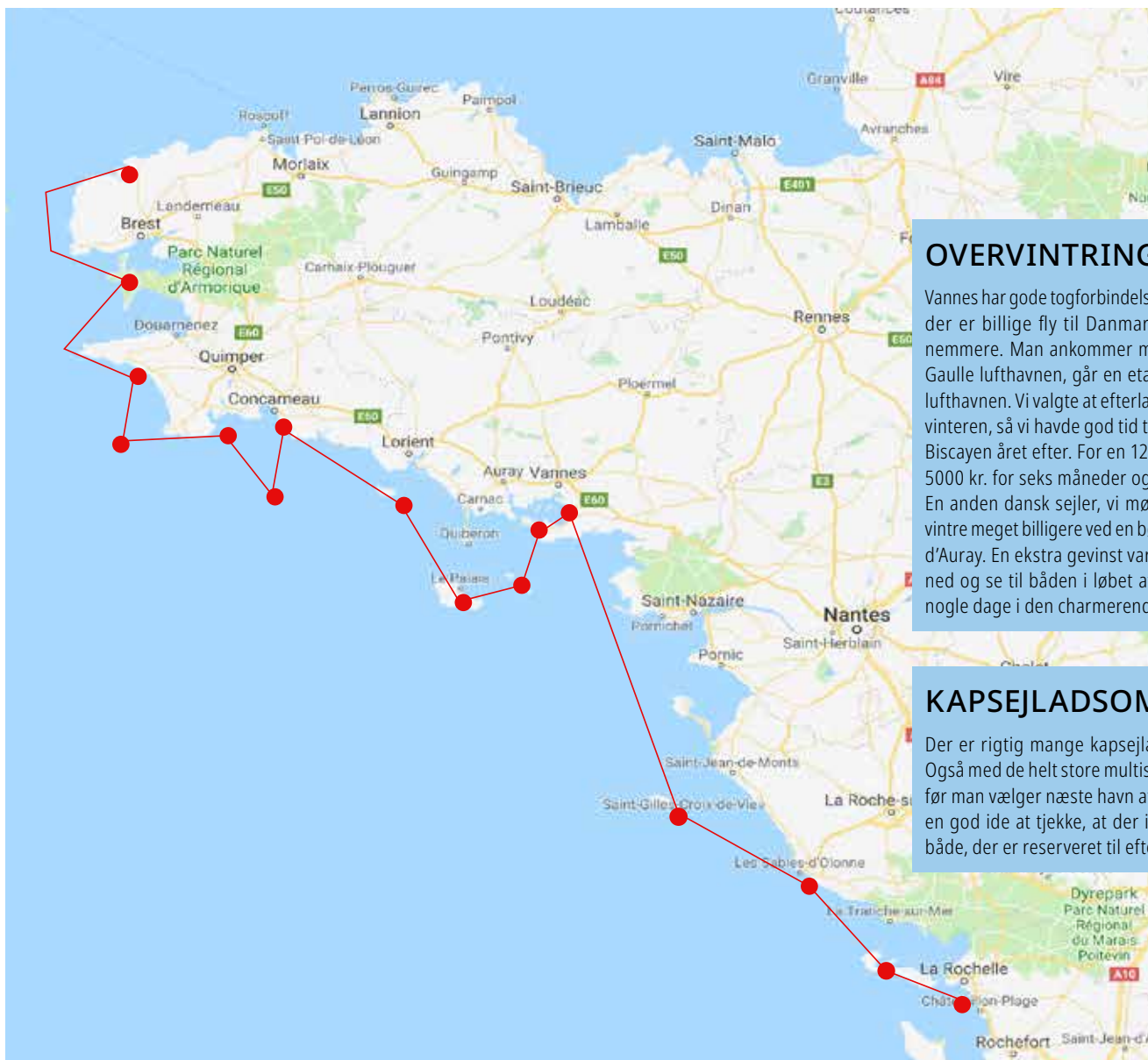
Med lidt ihærdig studeren af tidevands-tabeller og vejrudsigter, ankom vi til Île-de-Seine lige som tidevandet vendte i strålende solskin og flere dages fint vejr i sigte. Vi stikker kun 1,5 m, men ved lavvande er der ikke dybde nok i havnen, så vi lagde os for anker lige udenfor. Herfra er det nemt at tage dinghyen ind.

Île de Seine er en super hyggelig ø, som er præget af hvor udsat og isoleret den er, når vejret raser. Her tilbragte vi to nætter. På vejen tilbage fik vi medstrøm, og det skulle naturligvis

udnyttes til at fiske. Det blev til fem pæne makreller, hvor halvdelen blev fanget drivende i strømmen med fem knobs fart – baglæns. Uhm det smagte godt med et glas køligt hvidvin til.

Fra Audierne sejlede vi til Loctudy, hvor vi blev budt velkommen af en delfin. Loctudy ligger i udløbet fra Pont-l'Abbé floden med havnen og Loctudy på den ene side og Île Tudy på den anden. En lille færge forbinder de to. Da vi gør klar til at lægge til, har vi ikke tid til at lade os underholde af delfiner, selvom vi da godt så en legesyge delfin på vej ind.

Det var først da vi var bakket ind på en snæver plads, at jeg opdagede, at delfinen lå lige bag hækken, mens vores kølevand sprøjtede ned over den. Hurtigt slukkede jeg for motoren, mens jeg bekymrede mig om, om den nu kunne komme ud. Men det vidste den godt, og senere fik vi fortalt at den elskede at få kølevand på

OVERVINTRING

Vannes har gode togforbindelser til bl.a. Paris, hvorfra der er billige fly til Danmark. Det kan ikke være nemmere. Man ankommer med toget i Charles de Gaulle lufthavnen, går en etage op og tjekker ind i lufthavnen. Vi valgte at efterlade Touché i Vannes for vinteren, så vi havde god tid til at udforske resten af Biscayen året efter. For en 12 m båd gav vi omkring 5000 kr. for seks måneder og der var fin sikkerhed. En anden dansk sejler, vi mødte, lod sin båd overvintre meget billigere ved en bøje op ad floden Rivière d'Auray. En ekstra gevinst var at vi jo så kunne tage ned og se til båden i løbet af vinteren og tilbringe nogle dage i den charmerende by.

KAPSEJLADSOMRÅDE

Der er rigtig mange kapsejladser i dette område. Også med de helt store multiskrogs sejlmaskiner. Så før man vælger næste havn at sejle til, kan det være en god ide at tjekke, at der ikke er en større flåde både, der er reserveret til efter dagens kapsejladser.

ryggen, eller at gubbe sig op ad fortøjninger for at blive kløet, der hvor man ikke kan nå. Om aftenen var der fest på en bretonsk båd, som lå overfor os i havnen. Vi blev inviteret over, og der blev spillet hjemlandets vemodige og festlige sange, på trækharmonikaer, til langt ud på aftenen. Musikere fra andre både kom forbi og deltog i festlighederne. Herligt.

Les Glenans er en lille gruppe øer, der ligger 12 sømil ude i bugten og er kendt for sine fine hvide strande og hyggelige øer. Der er temmelig lavvandet, så man bør absolut følge de nydeligt afmærkede ruter mellem øerne. Vi havde fantastisk vejr, mens vi lå ved flere af øerne et par dage.

Her hørte vi fra nogle sejlervenner, som var på vej over bugten, at de havde haft en rigtig træls tur med hård kuling. Præcis samtidig, lå vi i vindstille og solskin og nød omgivelserne og en kold øl på Île Saint-Nicolas.

Her er mange bøger, og vil man ligge for

anker må man ligge udenfor bøjefeltet. Bugten ud for fyrtårnet på Île de Penfret er lille, så, udover de almindelige bøger, er der et par store bøger beregnet til 5-6 både, som så blot fender af mod hinanden. Det gør det jo nemmere at møde sejlere fra andre både.

CONCARNEAU OG PONT AVEN

Vi havde overvejet at sejle op ad Aven floden til Pont Aven. Det kan lade sig gøre omkring højvande, men da vi ville blive kraftigt begrænset af tiden, gravede vi cyklerne ud af kistebænken og cyklede dertil. Havnen i Concarneau ligger lige opad Ville Close, med mange små hyggelige gader og boder. Selve havnen har udnyttet pladsen godt, læs: Der er noget trangt mellem broerne. Til gengæld er der en del strøm til at gøre det til en udfordring.

Der er en lille færge, som for 1 € gav os mulighed for at slippe for at skulle hele vejen udenom bymidten. Cykelturen er via stier en stor

del af vejen, og Google viste vej. Pont Aven er en lille landsby, hvor maleren Gauguin opholdt sig flere gange. Den er utrolig pittoresk, og vi nød at slentre rundt i gaderne. Det lykkedes mig endeligt at få købt et par gardiner af den fine blonde med maritime motiver: Sejlskibe og fyrtårn. Man ser dem overalt i vinduerne i de små idylliske huse, men jeg havde ikke set nogen, der solgte dem før nu.

Godt trætte efter turen spiste vi dejlige bretonske madpandekager med en god rosé til, hvorefter vi væltede lige ned i køjen. Næste dag havde vi en lille sang og dans med tidevandet, som gjorde det lidt svært at komme yndefuldt ud fra pladsen og havnen. Lige ved siden af os lå en smuk gammel træbåd, som ejeren beskyttende hjalp os med ikke at komme i karambolage med.

ÎLE DE GROIX

Vi er til krimier, og gerne nogle der omhandler

BISCAYEN INDENOM

– og nyd Sydbretagne

Sådan udnyttes pladsen til et endehus.

Stenhus.

Den gamle mølle.

Skaldyr i alle afskygninger i Loctudy.

I beskyttelse ud mod Atlanten.

Hus på Île de Groix.

hvor vi lige sejler. Så her slugte vi Peter May's "Freeze Frame", som foregår her på øen. Når vi derefter cyklede og gik rundt på øen, fandt vi flere af de steder, der var beskrevet. Øen er meget fredelig og idyllisk, men havnen er et oplevelse for sig. Havnen er meget lille, og med stor tidevandsforskel, så der er udlagt tre rækker med 4-5 store bøjer.

Man bliver manøvreret ind med fortøjninger til en bøjle for og bag, og der ligger 4-6 både ved samme bøjle. Sådan bliver havnen fyldt op til man er sikker på, at nu er der ikke plads til flere både – men så kommer der lige tre til. For at komme i land måtte vi manøvrere gummibåden under alle fortøjningerne og hen til de lodrette stiger op til kajen. Der er selvfølgelig et leben, henover bådene, af folk hvis venners båd kom til at ligge i den anden ende. Vi kom naturligvis i snak med båden ved siden af, og selvom mit franske ikke rækker langt, og de ikke talte engelsk, fik vi alligevel en hyggelig aften.

BELLE ÎLE OG ÎLE D'HOuat

Belle Île er meget populær, så vi havde ligget for anker om natten, og kunne dermed ankomme tidligt og lægge os ved ventebøjen indtil havnen åbnede ved højvande. Man skal gennem en lille-bitte sluse for at komme ind i gæstehavnen, en smal tarm, hvor man ligger udenpå hinanden på begge sider. Det var meget imponerende at se havnepersonalet drøne rundt i deres gummibåde og hjælpe de større både rundt.

Det er nødt til at gå efter tur, da hele havnen fyldes op, og man nogle steder kan gå tørskoet over til den anden side. Vi lå derinde i to nætter, og derefter sejlede vi lige så stille over til Île d'Huat, ankrede op i fred og ro; tog en svømmetur og et hvil inden vi fortsatte ind til Golfe du Morbihan.

LE CROUESTY

Crouesty er en meget stor havn, der ligger lige udenfor bugten og er et godt sted at få båden på

land, få repareret noget, eller blot lægge sig ind, hvis man ikke har gunstige tidevandsforhold til at komme ind gennem den smalle åbning fra Biscayen til Golfe du Morbihan.

GOLFE DU MORBIHAN OG VANNES

Golfe du Morbihan er et sejlermekka uden lige. Det er en kæmpe bugt, som kun har en smal åbning ud mod Biscayen, så bugten er meget beskyttet ud mod Atlanten, men til gengæld er der kraftigt tidevand, som man absolut skal have styr på. Har man det, er der utallige små bugte, flere øer og et par floder man kan udforske. Kan man lide østers, må man ikke gå glip af Île-aux-Moines, men selvom vi aldrig har fået smag for denne spise, er øen hyggelig at besøge, og man kan se på østersbankerne ved lavvande og drikke en Café au Lait nede ved havnen. Der er to flydepontoner at lægge til ved, og en lille vandtaxa, der sejler frem og tilbage, over det meget færgetrafikerede lille sund. Morsomt er

Hyggelig havn i dejligt solskin.

det, ved stærk strøm, at se den lille færge sejle nærmest sidelæns over til fastlandet. Det var der vi besluttede os at prøve den, når tidevandet vender og strømmen er mindst.

Vannes er en af de mest charmerende bretonske byer med utallige gamle bindingsværkshuse, en gammel borg og en gågade med små anderledes butikker. Havnen ligger lige midt i byen, inde for enden af en lang kanal (kun adgang fra to timer før, til to timer efter højvande), ved en stor plads (opkaldt efter deres store sejlherolt: Eric Tabarly). Her afholdes koncerter og udstillinger af forskellig art omgivet af små cafeer og restauranter. Her kan være lidt støjende i weekenden, men søndag morgen kan man deltage gratis i en udendørs motionstime, hvilket rigtig mange gør.

Om efteråret har de et maratonløb, hvor der er præmie for bedste udklædning – noget de tydeligvis tog alvorligt.

Efter at have nydt hyggelige Vannes nogle dage, købte vi godt ind på lørdagens marked og sejlede ud af bugten igen.

Bretagne er keltisk og slægtskabet med Skotland lader sig ikke fornægte. Især ikke i musikken, som altid indeholder sækkepiber. Og allerede ved indsejlingen til bugten så vi nogle af de store stående sten, som vi troede var typiske for Skotland. Men dem er der også mange af her. Lige udenfor Golfe du Morbihan ligger La Trinité-sur-Mer, hvor man kan se marker med lange rækker af kæmpe sten, så der sejlede vi hen på en smuk solskinsdag med perfekt vind.

LA TRINITÉ-SUR-MER

I havnen lå der flere af de kæmpestore trimaraner, som franskmændene er så kendt for. Det var resterne fra en større kapsejlsads nogle dage forinden, og de lå ved deres egen bro udenfor selve havnen. For selvom den er fin og med god plads, så fylder de altså utroligt meget. Fra havnen cyklede vi ud til markerne med den største samling stående sten (der går også busser). Det er store områder med rækkevis af store sten. Andre steder står de i ring, ligesom i England og Skotland.

Floden Villaine ligger lidt sydvest for Morbihan og man kan kun komme ind via en sluse. Den er ofte kun åben op til tre gange om ugen – og nogle gange er den lukket pga. af lavvandede længere op ad floden. Floden går helt op til Nantes, og undervejs ligger la Roche Bernard, en super hyggelig by og der er flere skønne steder at ligge for anker. Les Sables-d'Olonne er kendt som udgangspunkt for flere af de store franske kapsejlsads, f.eks. Vendée og Golden Globe, så der måtte vi lige have en overnatning. Men udover de mange racermaskiner syntes vi ikke der var så meget at komme efter.

På vej til Île d'Yeu ville vi tage en overnatning i Port de l'Herbadière på Île de Noirmoutier. Men mens vi lå udenfor og ventede på at vandstanden var over halvvejs til højvande, kom der en havnevært ud og fortalte at havnen altså var fuld, men at hun kunne anbefale en ankerbugt rundt om hjørnet ved la Blanche. Der lagde vi os for natten.

Men der var alt for megen dønning, der slog mod stranden, så vi opgav at komme i land.

En delfin kom på besøg.

Og efter en nat, hvor vi rullede en del, stod vi tidligt op og sejlede til Île d'Yeu.

ÎLE D'YEU

Det er absolut en fordel at ankomme tidligt, da øen, og dermed havnen, Port Joinville, er meget populær. Mage til idyl skal man lede længe efter. Så vi blev der et par dage og cyklede øen rundt og gik ture i den lille havneby. På den anden side af øen ligger Vieux Château med en flot udsigt mod vest og fyrtårnet, La Grand Phare eller La Petite Foule, som det også bliver kaldt, er også en cykeltur værd.

ÎLE DE RÉ

Hvis man lige ønsker lidt landlig idyl inden man tager ind til La Rochelle, så ligger Île de Ré med sine to havne: Saint Martin de Ré og Ars en Ré lige før den store by. Igen skal tidevandet tages i ed, ingen af havnene er åbne uden for et smalt interval omkring højvande. Men det er absolut værd at vente på.

Når havnen åbner, er der havneværter i små

både, der dirigerer sejlerne hen på den plads, de mener passer bedst for deres – og andres – både, samt ikke mindst hensynet til hvornår de forskellige vil forlade havnen igen.

Lidt af et puslespil i den trange havn. Man ligger i lag langs kajen og vi fik en fin plads som nummer to i Saint Martin. Vi endte med at cykle til den anden havn, Ars, da vi lå ganske godt og alligevel var på vej til fyrhuset på den nordlige del af øen.

LA ROCHELLE

La Rochelle har været centrum for fiskeri og handel siden det 12. århundrede, og her ligger flere af de største franske skibsværfter.

Der er flere muligheder for at fortøje. Længst inde ligger den gamle havn, Vieux Port, hvor der skal en sluse og broåbning til at komme ind – og så er her to bassiner samt et 3. inde bag en anden sluse. Vi lagde os i Port des Minimes, Frankrigs største havn, lige indenfor indsejlingen og tog en vandbus ind til den indre havn. Her var vi tilskuere til svømmedelen af en

mindre triatlon, hvor vi var gæster på en båd, der lå i den gamle havn, og hvor svømmerne kom lige forbi. Pga. triatlon'en var der et leben på havne-siden med madtelte og tøjmarked, og vi måtte gå forbi nogle fyldte restauranter, før vi fandt én med plads til os.

Efter La Rochelle er der stadig et par havne inden man kommer til Bordeaux, men herefter er der kun to havne på strækningen ned til den spanske grænse. Men det er ikke let at sejle her.

For der er store skydeområder, så man må langt ud fra kysten – eller forsøge at indhente oplysninger om hvornår der er skydeøvelser, hvilke der er på alle hverdage. Samtidig ender man så helt inde i hjørnet med fortrinsvis nordvestlig vind og dønning, så det er ikke så behageligt at sejle ud derfra igen.

”Så fra La Rochelle satte vi kursen direkte mod Bilbao i Spanien, for at fortsætte til Kanarieøerne”

Judith nyder et glas rosé til en skaldyrsfrokost (ved Les Glenans).

JUDITH OG HÅKON

Judith og Håkon sejler i en Island Packet 380. De har fortrinsvis koncentreret sig om vestkysten af Skotland, den norske vestkyst – helt op til Svalbard, men begyndte derefter at sejle sydover, da det blev Håkons tur til at få sine ønsker om sejlads i varmere farvande opfyldt. På vej sydover tog de vestkysten af Irland; hoppede derfra over til Scilly øerne og videre til Bretagne. Judith arbejder med it, og kan derfor arbejde over det meste af verden, bare der er internetforbindelse. Håkon blev pensioneret for et par år siden. I december 2018 sejlede de over Atlanten, og sejler nu rundt i Caribien.

Fiskemarkedet i Belle Île.

HAVNETILBUD

Hvis du planlægger at blive en hel sommer, eller evt. overvintre, i Sydbretagne (inkl. Morbihan bugten), er det værd at bruge nogle tilbud, som kan spare dig for mange havnepenge. Her er et par af dem:

PASSEPORT ESCALES

Passeport Escales viser en del havne fra UK til Spanien, men er delt op i mindre områder. For at kunne købe det, skal man have en fast plads i én af de deltagende havne. Læs mere: passeportescalles.com/en

LATITUDE MORBIHAN

Dette kort giver dig et års adgang til "gratis" ophold i de ca. 20 deltagende havne i "Morbihan of South Bretagne". Dog maks. to nætter ad gangen. Uofficielle forlydender siger at man visse steder kan få lov til at betale for 3. nat, hvorefter man igen har to gratis nætter. Der er en grænse på maks. i alt 20 nætter pr. havn/pr. år. Men den er svær at opnå. Sammen med kortet får man en wi-fi-kode, der virker i de fleste af de deltagende marinaer.

Alle deltagende marinaer, samt priser, kan ses på deres webside. Da det jo har en pris, skal man bruge havnene et vist antal gange. Desværre er hverken Belle Île eller Île de Groix inkluderet.

Priseksempel: For en 10 m båd kostede det 394 € i 2018. En overnatning koster i gennemsnit omkring €20 pr. nat, så alt over 20 overnatninger er en gevinst. Læs mere: passeportescalles.com/en/latitude-morbihan

Bugten ved fyrtårnet på Île de Penfret (Les Glenans).